

Віра Шупер – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини, клінічної фармакології та професійних хвороб, Вищий державний навчальний заклад України "Буковинський державний медичний університет".

Коло наукових інтересів: медицина, педагогіка, психологія.

e-mail: sssrlug@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9881-1757>

Тетяна Рева – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини, клінічної фармакології та професійних хвороб, Вищий державний навчальний заклад України "Буковинський державний медичний університет".

Коло наукових інтересів: медицина, педагогіка, психологія.

e-mail: tetyana.reva@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7047-5795>

Сергій Шупер – кандидат медичних наук, асистент кафедри фізичної реабілітації та ерготерапії Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Коло наукових інтересів: медицина, педагогіка, психологія.

e-mail: sssrlug@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4883-9273>

Володимир Гусак – кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації та ерготерапії Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Коло наукових інтересів: медицина, педагогіка, психологія.

e-mail: vgusak08@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1165-3010>

Юлія Рикова – кандидат медичних наук, доцент кафедри анатомії людини Харківського національного медичного університету.

Коло наукових інтересів: медицина, педагогіка, психологія.

e-mail: rikovajuliya@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4345-847>

УДК 378.147

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-4-86-91>

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРЕСИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ВИЩУ МЕДИЧНУ ОСВІТУ

Утіленням сучасних поглядів на розвиток медичної науки й практики є внесення коректив у підготовку та підвищення кваліфікації медичних працівників з наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів. Однією з ефективних форм розповсюдження власного педагогічного досвіду є така сучасна форма методичної роботи як майстер-клас. Можливість демонструвати свої майстер-класи і відвідувати майстер-класи колег є однією з різновидів інформальної освіти для сучасних лікарів.

У роботі проаналізовано ефективність проведення майстер-класу на тему «Диференційна діагностика анемічного синдрому» зі студентами та молодими науковцями у рамках Міжнародного медико-фармацевтичного конгресу студентів і молодих учених. Майстер-клас проводився у інтегрованому стилі - комбінації етапів лекційного та практичного заняття.

Проведений науково-практичний захід був оцінений позитивно за усіма критеріями, учасники запропонували напрями подальшого удосконалення диференційної діагностики гематологічної патології у клініці внутрішніх хвороб.

Ключові слова: вища медична освіта; інтерактивне навчання; майстер-клас; воркшоп.

Постановка проблеми. Необхідність підвищення якості професійної підготовки лікарів відповідно до світових і загальноєвропейських стандартів з метою посилення конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності студентів-медиків і розширення можливостей українських медичних фахівців на вітчизняному та міжнародному ринках праці зумовлені обранням Україною курсом на євроінтеграцію [5]. Реформування в системі охорони здоров'я створює нові вимоги до спеціалістів нового типу, які повинні не тільки досконало володіти спеціальністю, а й мати навички комунікабельності, ділового спілкування, вміння адаптуватись до нових змін [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному світі розвиток медичної науки вимагає від лікарів постійного навчання, самовдосконалення, вміння аналізувати дедалі більший обсяг знань і застосувати його у своїй лікарській практиці [6]. Утіленням сучасних поглядів на розвиток медичної науки і практики є внесення коректив у підготовку та підвищення кваліфікації медичних працівників з наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів, що відображено у Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (зміни від 06.04.2017) та Законі України «Про освіту» 2017 р. [3].

Безперервний професійний розвиток - це безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності [3]. Тому навчання протягом усього життя стає найнеобхіднішим елементом сучасних освітніх систем у медицині. Найбільший інтерес становить інформальна або спонтанна освіта, яка передбачає самоосвіту в насиченому професійному середовищі [5; 8].

На сучасному етапі розвитку освіти актуальним стає виявлення, узагальнення та поширення інноваційного педагогічного досвіду. Однією з ефективних форм розповсюдження власного досвіду є така сучасна форма методичної роботи, як майстер-клас [1; 4; 9].

Майстер-клас або воркшоп (від англійського: master - кращий, class - заняття, урок, workshop - майстерня) - це сучасна форма проведення навчального тренінгу-семінару для відпрацювання практичних навичок за різними методиками і технологіями з метою підвищення професійного

рівня й обміну передовим досвідом учасників, розширення кругозору та залучення до новітніх галузей знань [2; 7].

У технології проведення майстер-класу головне - не повідомити й освоїти інформацію, а передати способи діяльності, будь то прийом, метод, методика або технологія [4; 7]. Можливість демонструвати свої майстер-класи та відвідувати майстер-класи колег є однією з різновидів інформальної освіти для сучасних лікарів [5; 9].

Метою роботи було проаналізувати ефективність проведення майстер-класу на тему «Диференційна діагностика анемічного синдрому» зі студентами та молодими науковцями у рамках Міжнародного медико-фармацевтичного конгресу студентів і молодих учених.

Викладення основного матеріалу. Проведення майстер-класу на тему «Диференційна діагностика анемічного синдрому» було організовано у рамках Міжнародного медико-фармацевтичного конгресу студентів і молодих учених. Вибір теми обумовлений надзвичайною поширеністю анемічного синдрому в клініці внутрішніх хвороб, практично 100-відсотковою вторинністю його розвитку, складністю диференційної діагностики та індивідуалізованого лікування.

Актуальність цієї проблеми була покладена в основу *етапу індукції майстер-класу*, що є системоутворюючим елементом у висвітленні проблемної ситуації, мотивуванні творчої діяльності кожного.

Майстер-клас проводився в інтегрованому стилі, у вигляді комбінації етапів лекційного та практичного заняття. Групі учасників майстер-класу, серед яких були студенти старших курсів та молоді науковці, була представлена міні-лекція на зазначену тему із висвітленням базових діагностичних критеріїв анемічного синдрому та результатів новітніх досліджень у цій галузі.

На наступному етапі учасникам майстер-класу були представлені клінічні випадки різноманітної терапевтичної патології з наявним анемічним синдромом – кейси – на початку діагностичного пошуку. Цей етап характеризувався *самоконструкцією* – індивідуальним створенням слухачами власних гіпотез, розв'язань, проєктів. Кожний учасник пропонував власну думку з приводу подальших діагностичних заходів у кожному конкретному клінічному випадку та намагався підвести теоретичне підґрунтя своїй гіпотезі.

Наступний етап заняття характеризувався *соціалізацією*, тобто навчанням роботі у мультидисциплінарній команді. Діяльність у групі представляє зв'язку, оцінку, корекцію оточуючими індивідуальних якостей члена групи, тобто соціалізацію. Учасникам майстер-класу пропонувалися результати клінічних досліджень у представлених клінічних ситуаціях для подальшого обговорення та підтвердження або спростування первинних гіпотез.

На наступному етапі, *етапі афішування*, слухачі оприлюднювали власні висновки стосовно досліджуваних клінічних ситуацій та проводили їх обговорення, базуючись на отриманих теоретичних знаннях та шляхах їхнього практичного застосування.

Останнім був етап *рефлексії* - відображення почуттів, відчуттів, що виникли в учасників у ході майстер-класу. Майстер та слухачі обмінювалися оцінками роботи кожного учасника та поглядами стосовно подальших перспектив науково-дослідної роботи у цьому напрямі, шляхів удосконалення практичного застосування результатів цієї роботи у вигляді розробки алгоритмів диференційної діагностики анемічного синдрому в терапевтичній практиці.

Оцінка якості підготовки та проведення майстер-класу проводилася за наступними критеріями [5]: *презентативність* - виразність інноваційної ідеї, рівень її представленості; *ексклюзивність* - вибір, повнота та оригінальність рішення інноваційних ідей; *прогресивність* - актуальність і науковість змісту й прийомів навчання, наявність нових ідей, відповідних тенденціям сучасної медицини, здатність до методичного та наукового узагальнення досвіду; *мотивованість* - наявність прийомів і умов мотивації, включення кожного учасника до активної творчої діяльності; *оптимальність і ефективність* - результативність для кожного учасника майстер-класу, уміння адекватно проаналізувати результати своєї діяльності; *технологічність* - алгоритм заняття (фази, етапи, процедури), наявність оригінальних прийомів актуалізації, рефлексії (самоаналізу, самокорекції); *артистичність і загальна культура* - стиль, здатність до імпровізації, ступінь впливу на аудиторію,

ступінь готовності до поширення і популяризації свого досвіду, стиль спілкування, культура інтерпретації свого досвіду.

Учасники майстер-класу позитивно оцінили проведений науково-практичний захід за усіма критеріями та запропонували напрями подальшого удосконалення диференційної діагностики гематологічної патології у клініці внутрішніх хвороб. Результатом проведеного майстер-класу стало узагальнення знань та відпрацювання умінь з диференційної діагностики захворювань гепато-біліарної, ендокринної, серцево-судинної, дихальної системи та кісткового мозку у розрізі клініко-патогенетичних особливостей анемічного синдрому.

Висновки. Вища медична освіта повинна забезпечувати високоякісну підготовку лікарів і стати важливою складовою реформування галузі охорони здоров'я та реалізації соціальних пріоритетів держави, оскільки від рівня підготовки спеціалістів залежить якість надання медичної допомоги населенню країни.

Використання даних інтерактивних засобів навчання у вищій медичній освіті шляхом широкого впровадження майстер-класів на етапах до- та післядипломної підготовки дозволить, на наш погляд, забезпечити професійне удосконалення лікарів з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних спеціалістів на світовому ринку праці.

Організація, підготовка та проведення майстер-класів має також істотний позитивний вплив на викладачів, стимулюючи їхні творчі здібності на шляху впровадження інноваційних технологій навчання та ефективних форм інтерактивного спілкування з аудиторією, надає широкі можливості для передачі власного досвіду та навичок молодим спеціалістам.

Використані джерела

- [1] В. П. Андрущенко, І. В. Табачек, «Формування особистості вчителя в сучасних умовах», *Політичний менеджмент*, № 1 (10), с. 58-69, 2005.
- [2] О. В. Гришаєва, Як провести майстер-клас, Дніпропетровськ, НМЦПТО у Дніпропетровській області, Україна, 2012.
- [3] Закон України Про освіту, Відомості Верховної Ради (ВВР), № 38-39, ст. 380, 2017.
- [4] О. Л. Лошицька, Майстер-клас у системі роботи з педагогічними кадрами: методичний посібник, Ірпін, Україна, 2015.
- [5] А. А. Капустянська, Н. В. Моїсєєва, А. В. Вахненко, [та ін.], «Форми навчання у сучасних вищих медичних школах», *Світ медицини та біології*, № 3(61), с. 198-201, 2017.
- [6] S. R. Mostafa, S. K. Khashab, A. S. Fouaad, [et al.] «Engaging undergraduate medical students in health research: students' perceptions and attitudes, and evaluation of a training workshop on research methodology», *The Journal of the Egyptian Public Health Association*, V. 81(1-2), P. 99-118, 2006.
- [7] B. Oshry, T. Devane, *The Organization Workshop: Collaborating for change*. Berrett-Koehler Publishers, Incorporated, 1999.
- [8] G. Yoshizawaa, M. Iwaseb, M. Okumotoc, [et al.], «Q Workshop: An Application of Q Methodology for Visualizing, Deliberating and Learning Contrasting Perspectives», *International journal of environmental & science education*, V. 11, N.13, P. 6277 – 6302, 2016.
- [9] Tineke A. Abma, «Learning by Telling: Storytelling Workshops as an Organizational Learning Intervention», *Management Learning*, V. 34, Issue 2, P. 221–240, 2003.

References

- [1] V. P. Andrushchenko, I. V. Tabachek, «Formuvannia osobystosti vchytelia v suchasnykh umovakh», *Politychnyi menedzhment*, № 1 (10), p. 58-69, 2005. (in Ukrainian)
- [2] O. V. Hryshaieva, *Yak provesty maister-klas*. Dnipropetrovsk. – NMTsPTO u Dnipropetrovskii oblasti, 2012. (in Ukrainian)
- [3] *Zakon Ukrainy Pro osvitu, Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, № 38-39, st. 380, 2017. (in Ukrainian)
- [4] O. L. Loshytska? *Maister-klas u systemi roboty z pedahohichnymy kadramy: metodychnyi posibnyk*, Irpin, Ukraina, 2015. (in Ukrainian)
- [5] A. A. Kapustianska, N. V. Moisieieva, A. V. Vakhnenko, [ta in.] «Formy navchannia u suchasnykh vyshchykh medychnykh shkolakh», *Svit medytsyny ta biolohii*, № 3(61), p. 198-201, 2017. (in Ukrainian)

- [6] S. R. Mostafa, S. K. Khashab, A. S. Fouaad, [et al.] «Engaging undergraduate medical students in health research: students' perceptions and attitudes, and evaluation of a training workshop on research methodology», The Journal of the Egyptian Public Health Association, V. 81(1-2), P. 99-118, 2006. (in English)
- [7] B. Oshry, T. Devane, The Organization Workshop: Collaborating for change. Berrett-Koehler Publishers, Incorporated, 1999. (in English)
- [8] G. Yoshizawaa, M. Iwaseb, M. Okumotoc, [et al.], «Q Workshop: An Application of Q Methodology for Visualizing, Deliberating and Learning Contrasting Perspectives», International journal of environmental & science education, V. 11, N.13, P. 6277 – 6302, 2016. (in English)
- [9] Tineke A. Abma, «Learning by Telling: Storytelling Workshops as an Organizational Learning Intervention», Management Learning, V. 34, Issue 2, P. 221–240, 2003. (in English)

Вера Шупер, кандидат медицинских наук, доцент кафедры внутренней медицины, клинической фармакологии и профессиональных болезней, Высшее государственное учебное заведение Украины "Буковинский государственный медицинский университет", г. Черновцы, Украина.

Татьяна Рева, кандидат медицинских наук, доцент кафедры внутренней медицины, клинической фармакологии и профессиональных болезней, Высшее государственное учебное заведение Украины "Буковинский государственный медицинский университет", г. Черновцы, Украина.

Сергей Шупер, кандидат медицинских наук, ассистент кафедры физической реабилитации и эрготерапии Черновицкого национального университета им. Юрия Федьковича, г. Черновцы, Украина.

Владимир Гусь, кандидат медицинских наук, доцент кафедры физической реабилитации и эрготерапии Черновицкого национального университета им. Юрия Федьковича, г. Черновцы, Украина.

Юлия Рыкова, кандидат медицинских наук, доцент кафедры анатомии человека Харьковского национального медицинского университета, г. Харьков, Украина.

ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ПРОГРЕССИВНЫХ ФОРМ ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШЕЕ МЕДИЦИНСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Воплощением современных взглядов на развитие медицинской науки и практики является внесение корректив в подготовку и повышение квалификации медицинских работников с приближением их образования к международным стандартам. Одной из эффективных форм распространения собственного педагогического опыта становится такая современная форма методической работы, как мастер-класс. Возможность демонстрировать свои мастер-классы и посещать мастер-классы коллег является одной из разновидностей неформального образования для современных врачей.

В работе проанализирована эффективность проведения мастер-класса на тему «Дифференциальная диагностика анемического синдрома» со студентами и молодыми учеными в рамках Международного медико-фармацевтического конгресса студентов и молодых ученых. Мастер-класс проводился в интегрированном стиле, в виде комбинации этапов лекционного и практического занятия.

Проведенное научно-практическое мероприятие было оценено положительно по всем критериям, участники предложили направления дальнейшего совершенствования дифференциальной диагностики гематологической патологии в клинике внутренних болезней.

Ключевые слова: высшее медицинское образование; интерактивное обучение; мастер-класс; воркшоп.

Vira Shuper, PhD, Assistant Professor of the Department of Internal Medicine, Clinical Pharmacology and Occupational Diseases, Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University", Chernivtsi, Ukraine.

Tatiana Reva, PhD, Assistant Professor of the Department of Internal Medicine, Clinical Pharmacology and Occupational Diseases, Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University", Chernivtsi, Ukraine.

Serhii Shuper, PhD, Assistant Professor of the Department of Physical Rehabilitation and Ergotherapy Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine.

Volodymyr Husak, PhD, Assistant Professor of the Department of Physical Rehabilitation and Ergotherapy Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine.

Yuliia Rykova, PhD, Assistant Professor of the Department of Human Anatomy Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine.

EXPERIENCE IN INTRODUCING OF PROGRESSIVE FORMS OF EDUCATION INTO HIGHER MEDICAL EDUCATION

The significant demand of changes in the medical education system bases on two factors: a prominent increase of the medical information's volume and a rapid scientific progress in the understanding of medical facts, phenomena, etc. Therefore, the informatization of continuous medical education should become the principal platform of these changes, especially in the context of the current reform of the medical sphere.

In addition to modular higher education, another very effective remote learning technology through the Internet is widely provided. Technologies such as electronic universities, academies, schools, libraries, training portals, educational electronic resources, virtual round tables, seminars, conferences, symposiums, lectures, practical classes, laboratory works, work-shops have become popular. Multimedia and interactive learning tools, in addition to traditional forms, can enhance the quality of education by using of modern computer technologies (educational CDs, E-books, atlases, presentations, films, MCQs, etc.) in the educational process.

The implementation of modern views on the development of medical science and practice is the introduction of adjustments in the training and professional development of medical workers with the approach of their education to international standards. One of the effective forms of distribution of personal pedagogical experience is such a modern form of methodical work as a workshop. The opportunity to demonstrate their workshops and attend such classes of colleagues is one of the types of informational education for modern doctors.

The effectiveness of the workshop on the topic "Differential diagnosis of the anemic syndrome" with students and young scientists in the framework of the International Medical and Pharmaceutical Congress of Students and Young Scientists was analyzed in present work. The workshop was held in an integrated style, in the form of the combination of lecture and practical class.

The scientific and practical event was evaluated positively according to all the criteria; the participants suggested the directions for further improvement of differential diagnostics of hematological pathology in the internal diseases.

Key words: higher medical education, interactive training, master-class, workshop.